

MIGRÁCIÓS SZEMLE

Az afrikai biztonsági helyzet hatása a migrációra

Az Africa Center for Strategic Studies 2025-ös évértékelő jelentése az afrikai kontinens biztonsági környezetében végbement változásokat elemzi. Bár azonosíthatók előremutató fejlemények, az uralkodó tendenciák összességében negatívak: megszorodtak az elhúzódó fegyveres konfliktusok, egyre több országban torpannak meg a demokratikus folyamatok, súlyosbodik az élelmiszerhiány, miközben a gyors ütemű népességnövekedés jelentős terhet ró az afrikai társadalmakra. Mindezek alapján valószínűsíthető, hogy az afrikai migráció – mind a kontinensen belül, mind pedig azon kívül – az elkövetkező időszakban tovább növekszik.

Forrás: [Africa Center for Strategic Studies: Ten African Security Trends from 2025 in Graphics](#)

Menekültválságot okozott a szudáni polgárháború

2023-ban polgárháború robbant ki az országot addig közösen irányító Abd el-Fattáh el-Burhán és Mohamed Hamdan Dagalo (Hemedti) tábornokok között, ami Szudán összeomlásához vezetett. Az északkelet-afrikai országban napjainkra a világ legnagyobb humanitárius válsága alakult ki: az ötvenmillió lakosság fele humanitárius segítségre szorul. A mezőgazdasági termelés visszaesése következtében Szudán túlnyomó részén súlyos élelmiszerhiány tapasztalható, míg a dárfúri régióban már tényleges éhínség alakult ki. Becslések szerint a harci cselekmények során 500 ezren haltak meg. Hemedti félkatonai hadserege, a Gyorsreagálású Támogató Erők (*Rapid Support Forces*, RSF) tömeges atrocitásokat és etnikai alapú erőszakot követ el Szudán nem arab lakosságával szemben; a fegyveresek a 2025 októberében elesett Al-Fásir városában legalább 60 ezer embert gyilkoltak le.

A szudáni konfliktus óriási menekültválságot idézett elő, 12,8 millió ember kényszerült lakóhelye elhagyására. Közülük 9,4 millióan az országon belül váltak belső menekültté, 3,1 millióan azonban a szomszédos Egyiptomba, Líbiába, Csádba, Etiópiába, Dél-Szudánba és a Közép-afrikai Köztársaságba menekültek. A befogadó országok többsége szintén súlyos gazdasági és humanitárius kihívásokkal küzd, ami növeli a destabilizáció kockázatát.

A konfliktusba beavatkozó külső szereplők tovább mélyítették a válságot. El-Burhánt többek között Törökország, Egyiptom, Oroszország és Szaúd-Arábia támogatja, míg Hemedti oldalán elsősorban az Egyesült Arab Emírségek és az orosz Wagner-csoport jelenik meg. A

külső beavatkozás következtében a szudáni polgárháború a regionális és a nagyhatalmi geopolitikai versengés terepévé vált.

Dzsihádisták előretörés a Száhel övezetben

Az afrikai dzsihádisták felkelőcsoportok okozta nyomás 2025-ben sem enyhült: az év során 22 307 ember vesztette életét iszlamisták által végrehajtott támadások következtében. Az áldozatok túlnyomó része (55%) a Száhel övezetben halt meg. A térség biztonsági környezete a Maliban, Nigerben, Burkina Fasóban lezajlott katonai puccsok óta folyamatosan romlik. Maliban a katonai junta az iszlamista csoportok tevékenysége miatt egyre kevésbé képes biztosítani a főváros, Bamako megfelelő ellátását. Burkina Fasóban a hadsereg tényleges ellenőrzése az ország területének 30%-ára korlátozódik; az iszlamista csoportok mintegy 130 települést vágtak el a külvilágtól vagy zártak körül. A Száhel övezetben teret nyerő dzsihádisták felkelők már a környező országokat is fenyegetik, köztük Mauritániát, Nigériát, Benint és Togót.

A Csád-tó térségében a Boko Haram és az Iszlám Állam nyugat-afrikai szervezete (*Islamic State – West Africa Province*, ISWAP) továbbra is aktívan működik. A fegyveres csoportok egyre szervezettebbé válnak, eszköztáruk pedig modern haditechnikai elemekkel bővült, beleértve a harci és felderítő drónokat. Az ISWAP 2025 folyamán legalább 15 nigériai katonai támaszpontot rohant le. Emellett az iszlamista csoportok megjelentek az eddig banditák által dominált nyugat-nigériai térségekben is. Közülük kiemelendő a Lakurawa-csoport, amely ötvözve az iszlamista ideológiát a szervezett bűnözéssel terrorizálja Sokoto és Kebbi tartományokat.

Az 1991 óta bukott államként számon tartott Szomáliában sem tapasztalható javulás. Az as-Sabáb 2025 derekán nagyszabású offenzívát indított, amelynek eredményeként az iszlamista fegyveresek ellenőrzésük alá vonták Közép-Szomália jelentős részét, és megközelítették a fővárost, Mogadishut. Az al-Káidához kötődő szervezet a jemeni húszikkal folytatott együttműködés révén számottevően növelte katonai kapacitásait. Az as-Sabáb mellett az Iszlám Állam is megerősítette jelenlétét Szomáliában; az ENSZ jelentései szerint az ISIS Puntföldön tartósan megvetette a lábát.

A gyengülő afrikai demokráciák

2020 óta kilenc afrikai országban – Guineában, Maliban, Bissau-Guineában, Burkina Fasóban, Nigerben, Csádban, Szudánban, Gabonban és Madagaszkáron – zajlott le katonai puccs; egyes esetekben rövid időn belül több hatalomátvitelre is sor került. Az „újonnan érkezők” mellett 12 olyan afrikai ország van (például Algéria, Egyiptom, Uganda vagy a Kongói Köztársaság), amelyek már régóta a hadsereg közvetett vagy közvetlen irányítása alatt állnak. Megfigyelhető a katonai puccsok „exportja” is: a Nigéria és Elefántcsontpart által meghiúsított benini hatalomátvételi kísérlete mögött a száheli katonai junták álltak.

Ígéreteik ellenére a hatalomra került tábonokok nem hozták el a várt stabilitást. Éppen ellenkezőleg: a katonai irányítás alá került államok túlnyomó részében fokozódtak a biztonsági problémák. Ezt jól mutatja, hogy a jelenleg polgárháborúval vagy iszlamista felkelésekkel küzdő afrikai országok többségét katonai vezetés irányítja. Hasonlóképpen, a jelentős menekültválsággal szembenező afrikai országok többsége is autokratikus berendezkedésű.

A névleg demokratikus államokban sem lényegesen kedvezőbb a helyzet. Számos afrikai országban – például Kamerunban – megfigyelhető a hatalomhoz mindenáron való ragaszkodás tendenciája. A hatalmon lévő vezetők módosítják a választási törvényt, eltörlik a hivatali idő korlátozására vonatkozó rendelkezéseket, miközben az ellenzék megfélemlítik és politikailag ellehetetlenítik. Még a viszonylag stabil politikai klímájáról ismert Tanzániában is a kétes hitelességű választásokat követő tüntetéseket a kormány erőszakos eszközökkel verte le.

Nagyhatalmi és regionális versengés a kontinensen

Kína az elmúlt években jelentősen fokozta afrikai jelenlétét. Különösen jól megfigyelhető a kínai gazdasági előretörés a bányászati szektorban, ahol Kína domináns pozícióra tett szert. Az Afrikát célzó kínai infrastrukturális beruházások jelentős részét a kikötőépítések teszik ki: kínai állami vállalatok 78 afrikai kikötőben érdekeltek kivitelezőként vagy üzemeltetőként. A gazdasági együttműködés mellett egyre hangsúlyosabban megjelent a katonai dimenzió is: napjainkra Kína vált a szubszaharai térség legnagyobb fegyverszállítójává, és évente 2 000 afrikai tiszt tanul kínai katonai akadémiákon. Bár a Kínai Haditengerészetnek csupán egy hivatalos bázisa van Afrikában – Dzsibutiban –, a fent említett kikötők közül több viszonylag gyorsan átalakítható katonai célú felhasználásra. Kína nemcsak fegyvereket, hanem rendszeti eszközöket, köztük kamerákat, megfigyelő rendszereket és tömegoszlásra felhasználható felszereléseket is exportál Afrikába.

Oroszország afrikai jelenléte elsősorban a katonai puccsokhoz és egyéb destabilizációs tevékenységekhez kapcsolódik. Moszkva a Wagner-csoporton keresztül jelentős befolyással rendelkezik a Száhel övezetben – különösen Maliban, Nígerben és Burkina Fasóban –, valamint a Közép-afrikai Köztársaságban. Emellett Oroszország több légibázist is használ Líbiában, amelyeken keresztül támogatja Halifa Haftár tábornok erőit, illetve az el-Burhán elnök által vezetett szudáni kormányerőket (SAF). Az orosz dezinformációs hadviselés fő célterülete Nyugat-Afrika, ahol Moszkva célja további katonai puccsok elősegítése.

Kelet-Afrikában az Egyesült Arab Emírségek vált a legnagyobb külföldi befektetővé. Abu-Dzabi 47 milliárd dollárt fektetett be infrastruktúrába, mezőgazdaságba, energiatermelésbe és kikötőépítésekbe. Az Emírségek növekvő befolyását ellensúlyozandó Szaúd-Arábia és Törökország is egyre aktívabban van jelen a térségben, ami jól érzékelhetővé teszi a feltörekvő regionális hatalmak közötti versengést. Szudánban Szaúd-Arábia és Törökország a kormányerőket támogatja, míg az Egyesült Arab Emírségek az RSF-et segíti. Szomáliában

Rijád a központi kormány mögött áll, míg Abu-Dzabi a szomáliföldi szeparatista vezetéssel ápol szoros kapcsolatokat. Törökország mára Afrika egyik legfontosabb katonai drónszállítójává vált. Ankara 32 afrikai állammal kötött megállapodást pilóta nélküli repülőeszközök eladásáról, ami egyértelműen jelzi az ország afrikai politikai és katonai befolyásának növekedését.

Felkelők harcolnak a kongói kormányerők ellen

A Kongói Demokratikus Köztársaság ásványkincsekben gazdag keleti régióiban háború dúl a központi kormány és az M23 nevű felkelőcsoport között. 2025-ben az M23 elfoglalt két jelentős regionális központot, Gomát és Bukavut, aminek következtében több mint 2,5 millió ember kényszerült lakóhelye elhagyására. A gomai harcok során az M23 a Dél-afrikai Fejlesztési Közösség (SADC) békefenntartó erőit is megtámadta.

Széles körben elfogadott álláspont, hogy az M23 mögött Ruanda áll: Kigali a felkelőcsoport támogatásával kíván befolyást gyakorolni a kongói nemesfém-lelőhelyek felett; a felkelőket Uganda is támogatja. A konfliktus könnyen regionális háborúvá eszkalálódhat, mivel a Ruanda által támogatott M23 fegyveres összecsapásokba keveredett a kongói kormány oldalán fellépő burundi hadsereggel is. Bár történtek békekezdeményezések – többek között az Amerikai Egyesült Államok és Katar közvetítésével –, a konfliktus rendezése többdimenziós jellege miatt rendkívül nehéz. Noha 2025 decemberében a Kongói Demokratikus Köztársaság és Ruanda békemegállapodást írt alá, az M23 megszegte annak rendelkezéseit decemberi offenzívájának megindításával.

Biztonsági kihívások Nigériában

Nigéria északi határvidéke a nigéri katonai puccsot követően destabilizálódott, ami a térségben működő bűnszervezetek megerősödéséhez vezetett. A csoportok fő tevékenységei közé tartozik az emberrablás, valamint a helyi termőföldek és bányák kisajátítása.

Az országban több iszlamista csoport is működik. A dzsihádisták megjelentek nyugati irányból, Benin felől; északon a Lakurawa a szervezett bűnözői csoportokkal részben összefonódva tevékenykedik; északkeleten, a Csád-tó térségében pedig a 15 éve aktív Boko Haram és az Iszlám Állam van jelen. Mindezek mellett Nigériának kezelnie kell a nomád pásztorközösségek és a földművesek közötti konfliktusokat is – amelynek gyakran vallási vetülete is van –, továbbá az ország déli részében működő militáns biafrai szeparatisták jelentette kihívásokat.

A fiatal kontinens

Afrika népessége dinamikusan növekszik: az [előrejelzések](#) szerint a kontinens lakossága 2050-re elérheti a 2,5 milliárd főt. A gyors népességnövekedés következtében Afrika a világ legfiatalabb kontinensévé vált, hiszen a lakosság [70%-a 30 év alatti](#). Ennek megfelelően a

fiatal korosztály súlya egyre markánsabban jelenik meg a kontinens politikai folyamataiban is. 2025-ben világszerte, köztük Afrikában is megjelentek a Z-generációs mozgalmak: a fiatalabb generációk adták a tanzániai, marokkói és madagaszkári tömegtüntetések mozgatórugóit. A fiatalok körében tapasztalható frusztráció elsősorban a politikai reprezentáció és az elszámoltatható kormányzás hiányából, illetve a gyorsan bővülő munkaerőt felszívni képtelen munkaerőpiacból fakad. Noha havonta egymillió afrikai lép be a munkaerőpiacra, közülük csupán minden negyedik jut bejelentett foglalkoztatáshoz.

Afrika egyben a leggyorsabban urbanizálódó kontinens is. A városokban 700 millió afrikai él; ez a szám 2050-re várhatóan eléri az 1,4 milliárdot. Az urbanizáció hajtóerői ugyanakkor országoként eltérőek. Ugandában, Etiópiában és Ruandában az egészségügyi ellátás javulása és a magas születésszám növeli a városi lakosság számát. Kenyában, Tanzániában és Ghánában a jobb oktatási és foglalkoztatási lehetőségek ösztönzik a vidéki lakosság városokba áramlását. Ezzel szemben a konfliktusok sújtotta Száhel-övezetben a városodás fő hajtóereje a vidéki biztonság összeomlása és a lakosság városokba történő menekülése.

Bár az urbanizáció általánosságban egy előremutató jelenség, a nagyvárosokba rövid idő alatt beáramló tömegek kihívásokat jelentenek. A tartós munkanélküliség következtében a fiatalok jelentős része csatlakozik bűnözői csoportokhoz, ami rontja a városi közbiztonságot. A városokban élő afrikaiak 40%-a nem érzi magát biztonságban. A bűnözés és a mélyszegénység mellett a városok sok esetben válnak fegyveres támadások célpontjává. Jó példa erre a szudáni Al-Fásir ostroma, valamint a Száhel övezetben zajló iszlamista felkelések.

Összegzés

Az Africa Center for Strategic Studies éwertékelő beszámolója egy átalakuló, ugyanakkor összességében romló biztonsági környezetet vázol fel Afrikában. Bár a kontinensen azonosíthatók pozitív és előremutató folyamatok – például az urbanizáció egyes gazdaságélénkítő hatásai és sikertörténetek –, az uralkodó tendenciák túlnyomórészt kedvezőtlenek. Afrikában az elmúlt években megtorpantak a demokratizációs folyamatok, miközben egyre nő az elhúzódó fegyveres konfliktusok száma. A Száhel övezetben, a Kongói Demokratikus Köztársaságban, Szudánban, Szomáliában zajló háborúkat sem az érintett felek, sem a nemzetközi közösség nem képes – vagy nem hajlandó – megoldani. Ezzel párhuzamosan a világ nagy- és feltörekvő hatalmai egyre jelentősebb befolyást szereznek Afrikában kereskedelmi megállapodások, gazdasági és infrastrukturális beruházások, valamint katonai és politikai együttműködések révén. A felerősödő nagyhatalmi versengés a kontinensen is megjelent, ami tovább nehezíti a konfliktusok feloldását.

Az [elsivatagosodás](#) egyre nagyobb mértékeket ölt. A környezeti hatásokból és a fegyveres konfliktusokból eredő víz- és élelemhiány a gyors népességnövekedéssel párosulva súlyos ellátási problémákhoz és éhínségekhez vezet. 2025-ben 307 millió afrikai – a kontinens lakosságának 20%-a – szenvedett valamilyen formában [élelmiszerhiánytól](#). Különösen aggasztó, hogy a humanitárius válságok enyhítésére elkülönített nemzetközi források

folyamatosan [apadnak](#). Mindeközben a globális nagyhatalmak jelentős mennyiségű [erőforrást](#) vonnak ki Afrikából: az egyenlőtlen szerződéses keretében exportált élelmiszerek, nemesfémek – köztük az arany és a gyémánt –, a kőolaj és a ritkaföldfémek hasznából elsősorban a külső szereplők és az afrikai országok korrump és egyre autoriterebb elitjei részesülnek, miközben a lakosság túlnyomó része nem profitál ezekből a folyamatokból.

A fenti tényezők tükrében az afrikai migráció fokozódása várható. Az [Afrobarometer](#) közvélemény-kutatása szerint 2024-ben az afrikai lakosság közel fele mérlegelte hazája elhagyását. Bár a szubszaharai migráció [80%-a](#) a kontinensen belül marad – Nigéria és a Dél-afrikai Köztársaság továbbra is a legfontosabb célországok közé tartozik –, jelentős azok száma, akik az Arab-félszigetet vagy Európát célozzák meg. [2024](#)-ben hozzávetőleg 670 ezer afrikai állampolgár kapott tartózkodási engedélyt az Európai Unió területén. Noha az uniós tagállamok a közelmúltban szigorították bevándorlási szabályozásukat, a képzett munkaerő számára több ország egyszerűbb belépési lehetőségeket biztosít. A szigorodó jogi környezet következtében sokan [irreguláris útvonalakon](#) próbálnak bejutni az Európai Unióba: az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex) 2025-ös adatai szerint jelentős számban voltak az irreguláris határátlépők között szomáliai, eritreai, szenegáli, guineai és egyiptomi állampolgárok.

A szemlézett publikáció nem feltétlenül tükrözi a Migrációkutató Intézet munkatársainak álláspontját.